

WÓJT GMINY POCZESNA

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

listopad 2003

Wstęp	2
1. Diagnoza stanu	3
1.1. Położenie gminy w regionie	3
1.2. Stan środowiska przyrodniczego	4
1.3. Ludność	4
1.4. Pracujący i bezrobocie	5
1.5. Działalność gospodarcza	5
1.6. Warunki życia mieszkańców	7
1.7. Obiekty zabytkowe	8
1.8. Urządzenia komunalne	8
1.9. Komunikacja	8
1.10. Handel	9
1.11. Turystyka	9
1.12. Drogi i ulice	9
1.13. Finanse i ubezpieczenia	9
1.14. Administracja samorządowa, specjalna, organizacje społeczne	10
1.15. Budżet gminy	10
1.16. Mocne i słabe strony gminy	11
2. Strategia rozwoju	12
2.1. Aktywna ochrona środowiska	13
2.2. Rozbudowa infrastruktury technicznej	14
2.3. Dalsze doskonalenie zadań w zakresie oświaty	14
2.4. Pozyskiwanie środków finansowych	14
2.5. Tworzenie warunków dla poprawy opieki zdrowotnej, rozwoju kultury oraz sportu i rekreacji	15
2.6. Sprzyjanie inwestorom w powstawaniu nowych podmiotów gospodarczych	15
2.7. Poprawa bezpieczeństwa gminy	15
3. Działania warunkujące wdrażanie strategii rozwoju	15
uwierkuszeń rozwojowy n,	
- stwarzanie warunków do przełamywania barier rozwojowych, a także eliminowanie (minimalizowanie) różnorodnych konfliktów pojawiających się w toku rozwoju gminy,	
- pozyskiwania przez władze środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (chodzi o środki pomocowe z Unii Europejskiej, różnego rodzaju fundacji oraz korzystne i umiarkowane kredyty) na realizację przewidzianych w strategii przedsięwzięć inwestycyjnych,	
promocji gminy i stymulowania rozwoju lokalnej gospodarki.	

Wstęp

Strategię rozwoju gminy opracowano w celu określenia jej potrzeb doraźnych i długofalowych, których realizacja warunkuje i umożliwia jej dalszy rozwój z myślą, że gmina Poczesna stanie się gminą nowoczesną i przyjazną środowisku i jej mieszkańcom.

Każda odpowiedzialna władza lokalna powinna podejmować działania na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Możliwość taką daje system planowania rozwoju gminy, w którym najważniejsze miejsce zajmuje **STRATEGIA**.

Strategia oznacza koncepcje funkcjonowania gminy w dłuższym okresie czasu, tj. w perspektywie 10 – 15 lat. Zawierać ona powinna główne cele rozwojowe gminy, środki prowadzące do ich realizacji, a także sposoby i reguły zachowania podmiotów zaangażowanych w jej realizację. Strategia powinna koncentrować się na podstawowych i najważniejszych problemach gminy warunkujących jej rozwój społeczny i gospodarczy.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY powinna dać odpowiedź na pytanie:

CO NALEŻY ZROBIĆ

aby gmina funkcjonowała i rozwijała się w przyszłości w celu optymalnego zaspokojenia zbiorowych potrzeb lokalnej społeczności.

PODSTAWOWYM ZADANIEM STRATEGII JEST STWORZENIE PODSTAWY DO:

- sprawnego, skutecznego i efektywnego zarządzania gminą przez jej władze, tak w dłuższym jak i w krótszym horyzoncie czasu, w tym koordynowania i zapewnienia zgodności działań bieżących z perspektywicznymi,
- przygotowania władz samorządowych do działań w sytuacji niepewności i ryzyka, wynikających ze zmieniających się uwarunkowań rozwojowych,
- stwarzania warunków do przełamywania barier rozwojowych, a także eliminowania (minimalizowania) różnorodnych konfliktów pojawiających się w toku rozwoju gminy,
- pozyskiwania przez władze środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (chodzi o środki pomocowe z Unii Europejskiej, różnego rodzaju fundacji oraz korzystne i umarzalne kredyty) na realizację przewidzianych w strategii przedsięwzięć inwestycyjnych,
- promocji gminy i stymulowania rozwoju lokalnej gospodarki.

1. Diagnoza stanu

1.1. Położenie gminy w regionie

Gmina Poczesna położona jest w części północnej województwa śląskiego w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Częstochowy, administracyjnie wchodzi w skład powiatu częstochowskiego.

Ze względu na położenie w strefie podmiejskiej Częstochowy wyposażona jest w wiele urządzeń i obiektów o znaczeniu ponadlokalnym (w tym niezbędnych dla obsługi aglomeracji miejskiej).

Z terenem otaczającym wiąże gminę:

1. występowanie obszarów chronionych:
  - fragment Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” oraz otuliny w/w parku krajobrazowego w ramach Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych (ZJPK).
2. występowanie obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP):
  - w zachodniej i środkowej części gminy – zbiornik w utworach jury środkowej - J²,
  - wschodnie obrzeże gminy – zbiornik w utworach jury górnej - J³,
3. położenie na terenie chronionej zlewni rzeki Warty,
4. przebieg krajowych ciągów komunikacyjnych relacji:
  - drogi krajowej o znaczeniu międzynarodowym nr 1 Gdańsk – Częstochowa – Katowice – Ostrawa,
  - drogi wojewódzkiej regionalnej nr 904 Blachownia – Bargły – Kolonia Poczesna,
  - drogi wojewódzkiej regionalnej nr 791 Bargły – Myszków – Zawiercie,
  - drogi wojewódzkiej o znaczeniu podstawowym nr 08082 Częstochowa – Choroń,
  - magistrali kolejowej Warszawa – Częstochowa – Katowice,
5. gazociąg wysokiego ciśnienia Ø 250 relacji Częstochowa – Trzebieszowice,
6. elektroenergetyczna stacja węzłowa 220/110 kV – Wrzosowa,
7. przebieg elektroenergetycznych linii napowietrznych wysokiego napięcia relacji:
  - 110 kV Wrzosowa – Herby,
  - 110 kV Wrzosowa – Tarnowskie Góry,
  - 110 kV Wrzosowa – Zawiercie,
8. składowisko odpadów komunalnych w Młynku – Sobuczynie.

1.2. Stan środowiska przyrodniczego

Obszar gminy charakteryzuje się:

- słabą jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej wywołaną zaburzonymi w wyniku eksploatacji rud żelaza, stosunkami wodnymi oraz zanieczyszczeniem gleb i roślin uprawnych metalami ciężkimi i siarką,
- niską lesistością = 16,3% (1996),
- zanieczyszczeniem powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych (rzeka Warta – wody pozaklasowe) oraz skażeniem wód w głębinach,
- dewastacją gleb i krajobrazu związaną z byłą eksploatacją złóż mineralnych (nieużytki, użytki kopalne i tereny różne zajmują ponad 300 ha),
- występowaniem surowców mineralnych:
  - złóż glin i ilów,
  - zbiorników wód podziemnych, stanowiących potencjalne źródło wody komunalnej.

1.3. Ludność

Poczesna należy do gmin silnie zurbanizowanych. Cechuje się wysoką gęstością zaludnienia i dużą koncentracją osadnictwa (207 osób/km², 888 osób/ miejscowość przy średniej krajowej = 670). Na powierzchni 60 km² zamieszkuje 12,5 tys. osób (2003 r.).

W skład administracyjny gminy wchodzi 18 miejscowości, w tym 14 sołectw:

1. Bargły - sołectwo
2. Brzeziny Kolonia – sołectwo
3. Brzeziny Nowe - sołectwo
4. Huta Stara A - sołectwo
5. Huta Stara B - sołectwo
6. Kolonia Borek -
7. Kolonia Poczesna- sołectwo
8. Korwinów - sołectwo
9. Mazury - sołectwo
10. Młynek -
11. Michałów -
12. Nierada - sołectwo
13. Nowa Wieś - sołectwo
14. Poczesna - sołectwo
15. Słowik - sołectwo
16. Sobuczyna -

17. Wrzosowa - sołectwo

18. Zawodzie - sołectwo

Stosunki demograficzne cechuje:

- stale postępujący przyrost liczby mieszkańców (1988 r. = 12,0 tys. osób, 2000 r. = 12,2 tys. osób, 2003 r. = 12,5 tys. osób),
- utrzymujące się od lat dodatnie saldo migracji stałej przy ujemnym saldzie przyrostu naturalnego,
- zachwiana struktura wieku i płci ludności wyrażająca się dużą liczbą ludności w wieku produkcyjnym (ok. 62%) oraz nadwyżką liczby kobiet nad mężczyznami (105).

Rozmieszczenie ludności.

- w sieci osadniczej z racji wielkości wyposażenia w usługi dla ludności wyróżniają się wsie Poczesna, Wrzosowa, Huta Stara B, Nierada,
- ponad 30% mieszkańców zamieszkuje w dwóch miejscowościach – w Hucie Starej B i Wrzosowej,
- ludność mieszkająca poza gospodarstwem rolnym stanowi 80% ogółu ludności.

1.4. Pracujący i bezrobocie

Liczba pracujących na terenie gminy wykazuje tendencje spadkowe. Obecnie szacuje się ją na około 3.200 pracujących.

Stan obecny charakteryzuje się:

- dominacją miejsc pracy w przemyśle i budownictwie oraz w usługach,
- niewielką ilością pracujących tylko w rolnictwie (240 osób) i występowaniem licznej grupy ludności „dwuzawodowej”,
- zapewnieniem miejsc pracy na terenie gminy dla 42% osób w wieku produkcyjnym,
- wysokimi wyjazdami do pracy poza teren gminy (szacunkowo około 2 tys. osób),
- znacznym poziomem bezrobocia – w 2003 r. – ok. 16,1% (przy 17,6 % w kraju).

1.5. Działalność gospodarcza

1. Działalność pozarolnicza

W 2003 roku działalność prowadzi średnio 800 jednostek gospodarczych, w tym 82% własności osób publicznych zajmujących się rzemiosłem produkcyjnym, usługami i handlem.

Działalność pozarolnicza charakteryzuje się:

- dominującą rolą 9 zakładów produkcyjnych i usługowych skupiających około 25% miejsc pracy na terenie gminy, są to:
  - PHU „STAMAR” sp. z o.o. w Poczesnej,
  - PRESS-GLASS sp. z o.o. w Nowej Wsi
  - ZETPOL PPH w Poczesnej
  - PPHU – KROMIS-BIS we Wrzosowej,
  - UNI-LANG we Wrzosowej,
  - BOCAR w Korwinowie,
  - Salon Serwis Polaczek w Kolonii Poczesnej,
  - MERCEDES-BENZ sp. z o.o. w Kolonii Poczesnej,
  - PPHU „Osiny” w Kolonii Borek,
- koncentracją podmiotów gospodarczych przy drodze krajowej nr 1 (Nowa Wieś, Wrzosowa, Poczesna, Kolonia Poczesna) oraz w rejonie Brzezin Kolonii).

2. Rolnictwo

Użytki rolne zajmują 83 % powierzchni gminy. Rolnictwo jest głównym miejscem pracy dla około 10% ludności, jednak utrzymuje się z niego zaledwie 4% ludności (w kraju około 22%). Produkcję towarową na rynek dostarcza około 6% gospodarstw. Rolnictwo cechuje:

- duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych (2,5 ha) i słabe usprzętowanie (Powszechny Spis Rolny 2002),
- przewaga w strukturze użytków rolnych gruntów ornych (68%) oraz łąk i pastwisk (30%) występujących często na glebach chronionych, jednak o niewielkiej przydatności dla rolnictwa,
- użytkowanie rolnicze około 30% gruntów ornych (powierzchnia zasiewów),
- występowanie dużych powierzchni użytków rolnych z zaburzonymi stosunkami wodnymi, słabo zmeliorowanych (55%),
- degradacja chemiczna gleb oraz podwyższona zawartość metali ciężkich,
- stopniowy rozwój hodowli drobiu (Bargły, Brzeziny Nowe, Młynek),
- produkcja głównie na zaspokojenie potrzeb własnych,
- występowanie funkcji mieszkaniowej dla ludności pozarolniczej w gospodarstwach rolnych.

1.6. Warunki życia mieszkańców

Poziom życia mieszkańców określa stan zasobów mieszkaniowych, wyposażenie ich w podstawowe media oraz dostępność i jakość obiektów usługowych, kultury, ochrony zdrowia.

1. Warunki mieszkaniowe

Główne zasoby mieszkaniowe gminy skupiają się w zabudowie jednorodzinnej. Mieszkania w gospodarstwach rolnych stanowią jedynie 24% zasobów. Do najbardziej zurbanizowanych miejscowości należą Huta Stara B, Bargły, Nierada, Poczesna i Kolonia Poczesna (80% zabudowy pozarolniczej).

Wskaźniki zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina	Powiat	Województwo
1	Liczba mieszkań na 1000 ludności	288	292	332
2	Własność gminy w % ogółu mieszkań	18,1	b.d.	b.d.
3	Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ²			
	na mieszkanie	82,9	80,8	65,4
	na 1 osobę	24,2	23,4	21,6
4	Liczba osób na 1 mieszkanie	3,48	3,42	3,02

Źródło: NSP 2002

Główne zasoby mieszkaniowe pochodzą z minionego 30-lecia. Mieszkania sprzed 1945 r. stanowią 5% zasobów.

Ruch budowlany od 1997 roku utrzymuje się na poziomie 35 – 40 pozwoleń na rok.

2. Wyposażenie w usługi dla ludności

Bezpośrednie sąsiedztwo miasta Częstochowy zapewnia mieszkańcom łatwy dostęp do administracji powiatowej i specjalnej, banków i ubezpieczeń, szkół średnich i wyższych, szpitali i przychodni specjalistycznych, teatru, filharmonii itd., tj. usług o charakterze ponadlokalnym.

Wskaźniki zaspokojenia potrzeb wskazują na:

- zagęszczenie dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach wyższe niż przeciętne w kraju,
- lepszą dostępność obiektów ochrony zdrowia (3 ośrodki zdrowia i 4 apteki),
- dobre wyposażenie gminy w urządzenia sportowe (stadion sportowy, korty tenisowe, kluby sportowe („Grom” i „Olimpia”))

- zaspokojenie potrzeb w zakresie telefonii przewodowej wyższe niż przeciętne w kraju (2.500 telefonów),
- niedorozwój urządzeń kultury,
- brak obiektów pomocy społecznej, pielęgnacyjno-opiekuńczych.

1.7. Obiekty zabytkowe

Bogata przeszłość historyczna osadnictwa i działalności produkcyjnej związana jest z kopalnictwem rud żelaza i cegielniami. Obiektami o cechach zabytkowych są:

- założenie dworsko-parkowe we Wrzosowej oraz towarzyszące mu osiedle robotnicze,
- kopalnia rud żelaza „szczekaczka” w Brzezinach,
- dąb na cmentarzu w Zawodziu.

Na terenie gminy brak obiektów kultury wpisanych do rejestru zabytków.

1.8. Urządzenia komunalne

Wszystkie miejscowości w gminie posiadają sieć wodociagową. Dwie oczyszczalnie ścieków i sieć kanalizacji sanitarnej funkcjonuje w Hucie Starej B (przepustowość oczyszczalni = 216 dm³/rok oraz w Kolonii Poczesnej (przepustowość oczyszczalni = 150 dm³/rok). Rozpoczęto kolejny etap kanalizacji sanitarnej w Kolonii Poczesnej, a ponadto opracowywana jest dokumentacja na dalsze miejscowości w gminie.

Cała gmina jest również w pełni zgazyfikowana i ztelefonizowana.

Urządzenia komunalne o znaczeniu ponadlokalnym:

- składowisko odpadów komunalnych w Młynku – Sobuczynie dla miasta Częstochowy i gmin sąsiadujących (strefa 500 mb, projektowany zakład utylizacji odpadów),
- elektroenergetyczna stacja węzłowa 220/110 kV Wrzosowa,
- magistralna linia kolejowa ze stacją Korwinów.

1.9. Komunikacja

Cała gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć komunikacji miejskiej. Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne, które świadczy usługi przewozowe, dojeżdża do każdej miejscowości i zabezpiecza dowóz 6 liniami dzieci do tutejszych szkół podstawowych, gimnazjów oraz dowóz do szkół średnich w Częstochowie oraz do zakładów pracy. Na wniosek